

SKARGA NA ZANIECHANIE PRZEZ KOMORNIKA DOKONANIA CZYNNOŚCI – WYBRANE UWAGI *DE LEGE LATA* *I DE LEGE FERENDA*

DOI: 10.26399/iusnovum.v12.1.2018.04/j.derlatka

JOANNA DERLATKA *

1. UWAGI OGÓLNE

Skarga na czynności komornika stanowi podstawowy środek zaskarżenia przysługujący w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, będąc jednocześnie elementem nadzoru judykacyjnego nad komornikiem. Dokonując oceny zakresu dopuszczalności skargi *prima facie* widoczny jest nieograniczony wręcz zakres dopuszczalności przedmiotowej tego środka zaskarżenia. Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 767 § 1 zd. 1–2 k.p.c. na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. Warto już w tym miejscu dostrzec, iż ze specyfiki sądowego postępowania egzekucyjnego wynika możliwość wnoszenia środków zaskarżenia w tym postępowaniu nie tylko wobec orzeczenia sądowego, lecz również przeciwko takiej czynności organu egzekucyjnego, która orzeczeniem nie jest, a ponadto także wobec zaniechania dokonania czynności przez ten organ¹. *Expressis verbis* skarga na czynności komornika jest zatem dopuszczalna zarówno wobec aktywnego, jak i pasywnego (biernego) zachowania komornika.

* dr, adiunkt na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach; joanna.derlatka@ujk.kielce.pl

¹ Por. Z. Szczurek, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Sopot 2013, s. 155–156; A. Cudak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 730–1088*, A. Marciniak, K. Piasecki (red.), Warszawa 2015, s. 177; H. Pietrzkowski, *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 429.

Skarga na czynności komornika przysługuje na każdą czynność komornika², przez co należy rozumieć, iż pojęcie „czynności komornika” podlegającej zaskarżeniu w drodze tego środka zaskarżenia charakteryzuje się szerszym zakresem znaczeniowym niż pojęcie „czynności egzekucyjnej” podejmowanej przez ten organ egzekucyjny, o czym będzie mowa w dalszej części rozważań. Zakresem dopuszczalności skargi na czynności komornika zostały objęte wszelkie prawnie uregulowane zachowania komornika, tzn. zarówno zachowania pozytywne (działania), jak i zachowania negatywne (zaniechania). Słusznie zatem podkreśla się w doktrynie, iż dopuszczalność skargi, której substratem jest zaskarżenie zaniechania komornika, stanowi swoisty precedens w systemie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym³. M. Uliasz zasadnie dokonał rozróżnienia między zaskarżeniem zaniechania komornika a zaskarżeniem innych negatywnych decyzji organu postępowania, takich jak oddalenie albo odmowa uwzględnienia żądania, które – w odróżnieniu od zaniechania komornika – należy zakwalifikować jako akty (czynności) organu⁴. O zaskarżalności tychże decyzji będzie mowa poniżej.

2. POJĘCIE „ZANIECHANIA”

Przepis art. 767 § 1 zd. 1–2 k.p.c. *expressis verbis* reguluje dopuszczalność zaskarżenia w drodze skargi zachowania komornika, które polega albo na dokonaniu określonej czynności (niekonieczne czynności egzekucyjnej) albo na zaniechaniu dokonania określonej czynności. Już w tym miejscu można dodać, iż „skarga na zaniechanie” nie przysługuje w przypadku zaniechania dokonania czynności przez drugi organ egzekucyjny jakim jest sąd. Nieprecyzyjne jest zatem twierdzenie, iż „przedmiotem skargi może być również zaniechanie przez organ egzekucyjny dokonania czynności”.

Dalsze uwagi wymagają wyjaśnienia pojęcia zaniechania komornika, które to pojęcie będzie punktem wyjścia dla dalszych rozważań dotyczących odróżnienia zaniechania od odmowy dokonania czynności przez komornika, czy też bezczynności tego organu egzekucyjnego. W judykaturze podkreślono, iż przez zaniechanie rozumie się zaniedbanie dokonania dodatkowych czynności w toku już wszczętej egzekucji, których to czynności należy dokonać w celu zabezpieczenia praw stron lub osób trzecich, np. niespełnienie obowiązku dokonania zajęcia ujawnionego mienia dłużnika podlegającego egzekucji na rzecz osób uprawnionych do alimentacji, czy też nieustanowienie dozorczy w okolicznościach objętych hipotezą art. 855 § 1 k.p.c.⁵.

² A. Cudak, *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2015, s. 7–8; A. Marciniak, *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, PPE 2011, nr 6, s. 14–15. Skarga przysługuje na każdą czynność komornika podjętą w ramach jego własnych kompetencji oraz na czynność zleconą temu organowi egzekucyjnemu przez sąd (zob. art. 1051 § 3 k.p.c.) – tak: K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 199.

³ A. Cudak, *Skarga na czynności...*, s. 73–74; M. Uliasz, [w:] *Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego*, J. Ignaczewski (red.), Warszawa 2013, s. 214.

⁴ M. Uliasz, [w:] *Komentarz do spraw z zakresu...*, s. 214.

⁵ Wyrok SN z dnia 14 czerwca 1973 r., I CR 250/73, OSNCP 1974, nr 6, poz. 110 z głosa K. Korzana, OSP 1975, z. 1, poz. 1. Podobnie: Z. Szczurek, [w:] *Egzekucja sądowa w Polsce*, Z. Szczurek (red.), Sopot 2007, s. 191.

Z uzasadnienia jednego z orzeczeń SN można również wysnuć wnioski, iż zaniechanie może polegać, m.in. na niepodjęciu czynności egzekucyjnych oraz nieinformowaniu wierzyciela o stanie sprawy przez komornika, co stanowi naruszenie norm sformalizowanego postępowania egzekucyjnego⁶. Wyrażane jest również stanowisko, iż za zaniechanie uznaje się każde niewykonanie, zupełne lub częściowe, dostatecznie skonkretyzowanego obowiązku regulacyjnego⁷. W orzecznictwie sądów administracyjnych wskazano ponadto, iż zaniechanie dokonania czynności polega na tym, iż komornik zaniedbuje obowiązek dokonania konkretnej czynności, do czego wyraźnie obliguje go przepis prawa (jak np. niewykonanie obowiązku zawiadomienia dłużnika o wszczęciu egzekucji, niedokonanie zajęcia ujawnionego mienia dłużnika)⁸.

Przechodząc do stanowiska doktryny, warto przytoczyć uwagę J. Jankowskiego, który podkreślił, iż pojęcie zaniechania było już poddawane pod rozważenie w okresie obowiązywania d.k.p.c. z 1932 r.⁹. Autor ten powołał się na pochodzący z tego okresu pogląd J. Korzonka, iż zaniechanie komornika polega na poniechaniu przez komornika dokonania czynności niezbędnych do zabezpieczenia praw stron lub osób trzecich¹⁰. E. Wengerek stwierdził, iż przez zaniechanie należy rozumieć zaniechanie komornika naruszające prawa uczestników lub osób trzecich¹¹. Współcześnie dodaje się, iż zaniechanie dokonania przez komornika czynności, o którym mowa w art. 767 § 1 k.p.c., nie może być utożsamiane z zachowaniem tego organu prowadzącym do powstania zwłoki w postępowaniu egzekucyjnym, a zatem takim zachowaniem, które stanowi przejaw braku rzetelnego i terminowego wykonywania obowiązków przez komornika¹².

Zdaniem D. Zawistowskiego, komornik dopuszcza się zaniechania w rozumieniu art. 767 § 1 k.p.c. wówczas, gdy mimo spoczywającego na nim obowiązku dokonania czynności, wynikającego z przepisów postępowania, nie podejmuje jej, zaś czynność ta jest istotna z punktu widzenia praw stron postępowania lub osób trzecich, jak np. zaniechanie zawiadomienia dłużnika o wszczęciu egzekucji¹³. Odnosząc się do zaprezentowanego stanowiska należałoby przyjąć *a contrario*, iż skarga na zaniechanie komornika nie przysługuje, gdy komornik nie dokonuje

⁶ Wyrok SN z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 166/13, Legalis.

⁷ Wyrok SA w Białymstoku z dnia 23 listopada 2011 r., I ACa 501/11, Legalis.

⁸ Postanowienie WSA we Wrocławiu z dnia 14 marca 2014 r., IV SO/Wr 6/14, <http://www.orzeczenia-nsa.gov.pl> (dostęp: 12.10.2017).

⁹ Zob. Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Kodeksu Postępowania Cywilnego, Dz.U. Nr 112, poz. 934.

¹⁰ J. Korzonek, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające – Komentarz. T. I*, Kraków 1934, s. 354 i n. – podaje za: J. Jankowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2002, s. 990.

¹¹ E. Wengerek, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978, s. 132.

¹² M. Śladkowski, *Skarga na czynności komornika w praktyce sądowej*, MoP 2014, nr 18, s. 984 i nast.

¹³ D. Zawistowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Artykuły 730–1217*, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2014, s. 170. W podobny sposób zaniechanie definiują F. Zedler oraz Z. Szczurek, zwracając uwagę na niezbędność niepodjętej przez komornika czynności dla zabezpieczenia praw stron, osób trzecich i innych uczestników postępowania – zob. Z. Szczurek, [w:] *Egzekucja sądowa...*, op. cit.; F. Zedler, *Dopuszczalność skargi na czynności komornika*, Palestra 1987, nr 12, s. 14.

czynności, do dokonania której był zobowiązany w świetle przepisów k.p.c., lecz czynność ta nie była istotna z punktu widzenia praw stron postępowania lub osób trzecich¹⁴. Pojawia się również wątpliwość, czy w świetle zarysowanych ram definicji pojęcia zaniechania można mówić o zaniechaniu w sytuacji, gdy komornik nie dokonał czynności, która nie będąc podyktowana przepisami prawa doprowadzi jednak do naruszenia praw strony lub osoby trzeciej¹⁵. Wskazana wyżej, a zaproponowana w doktrynie konstrukcja pojęcia zaniechania, poprzez obligatoryjną koniunkcję dwóch zdarzeń, tj. niepodjęcia przez komornika wymaganej prawem czynności oraz naruszenia, a być może również zagrożenia, praw stron lub osób trzecich, może budzić wskazane wyżej niejasności co do samego zakresu znaczeniowego pojęcia zaniechania. Warto zatem w tym miejscu zaznaczyć, nie kwestionując wymogu wpływu substratu (jakim jest zaniechanie komornika) skargi na sferę prawną stron, innych uczestników postępowania egzekucyjnego oraz osób trzecich, iż jasne wymogi w tym zakresie narzuca przepis art. 767 § 2 k.p.c. Jednym z warunków dopuszczalności skargi na zaniechanie komornika jest ponadto wykazanie istnienia interesu prawnego we wniesieniu środka zaskarżenia (*gravamen*, niem. *Beschwer*)¹⁶. Należy zatem odróżnić przesłanki dopuszczalności środka zaskarżenia od zakresu znaczeniowego pojęcia zaniechania.

W świetle powyższych uwag warto przywołać definicję zaniechania skonstruowaną przez A. Marciniaka, który uznał, iż zaniechanie jest zachowaniem komornika polegającym na niedokonaniu czynności egzekucyjnej, do dokonania której jest on zobowiązany mocą ustawy. Autor ten, tytułem przykładu przytoczył niewypełnienie przez komornika obowiązku doręczenia dłużnikowi przy pierwszej czynności egzekucyjnej zawiadomienia o wszczęciu egzekucji z podaniem treści tytułu wykonawczego i wymienieniem sposobu egzekucji (art. 805 k.p.c.), nieustanowienie dozorca ruchomości (art. 855 k.p.c.), niezawiadomienie dłużnika o terminie i miejscu licytacji (art. 867 § 3 oraz art. 954 k.p.c.), pominięcie wysłuchania stron przed zawieszeniem lub umorzeniem postępowania egzekucyjnego (art. 827 k.p.c.)¹⁷.

¹⁴ Można w tym miejscu odwołać się do twierdzenia Z. Szczurka, który uznał, iż skargą na czynności komornika należy obejmować tylko te czynności, które dotyczą sfery prawnej stron lub innych osób uczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym. Działania faktyczne komornika nieoddziałujące na sytuację prawną tychże podmiotów nie podlegają zatem zaskarżeniu w drodze skargi – idem, [w:] *Egzekucja sądowa...*, *op. cit.*

¹⁵ Należy przyjąć za A. Marciniakiem, iż dokonanie przez komornika czynności zgodnie z przepisami prawa, mimo że narusza sytuację prawną stron, nie podlega zaskarżeniu skargą, lecz powinno być zwalczane w drodze powództw przeciwegzekucyjnych – idem, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 140. Zaskarżalność zaniechania podyktowana jest zatem brakiem działania komornika wymaganego przez ustawę. Brak działania komornika naruszający prawa stron nie podlega zaskarżeniu w drodze skargi, gdy działanie to nie było wymagane przez ustawę.

¹⁶ Szerzej patrz: W. Broniewicz, *Dopuszczalność środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym ze względu na przedmiot zaskarżenia*, PiP 1997, nr 5, s. 19; S. Włodyka, *Interes prawny jako przesłanka dopuszczalności zaskarżenia orzeczeń w procesie cywilnym*, NP 1963, nr 9, s. 927 i nast.; A. Wilczyńska, *Interes prawny i jego granice w postępowaniu cywilnym*, Palestra 2010, nr 9–10, s. 31 i nast.; T. Erciński, [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego, Tom III. Środki zaskarżenia, cz. 1*, J. Gudowski (red.), Warszawa 2013, s. 98–100.

¹⁷ A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne...*, *op. cit.* Od dnia 8 września 2016 r. wysłuchanie, o którym mowa w art. 827 § 1 k.p.c., jest fakultatywne.

Odnosnie przykładów zaniechania przez komornika dokonania czynności, wskazuje się w literaturze przedmiotu również, np. na pominięcie wysłuchania stron przy zmianie dozorczy (art. 860 k.p.c.)¹⁸, zaniechanie wydania postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z urzędu (art. 824 k.p.c.)¹⁹, brak powołania biegłego mimo zgłoszenia skargi zawierającej zarzuty co do oszacowania wartości ruchomości przez komornika (art. 853 § 2 k.p.c.)²⁰, czy też niezachowanie czterodniowego terminu przekazania uprawnionemu podmiotowi wyegzekwowanych należności (art. 22 k.s.e.u.)²¹. Na podstawie art. 865 § 1 k.p.c. w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 29 sierpnia 1997 r.²² uznawano, iż zaniechania dopuszcza się komornik, który nie przekazuje właściwym jednostkom handlu uspołecznionego do sprzedaży zajętych ruchomości nieużywanych²³.

Odnosnie do ostatniej z zaprezentowanych powyżej definicji zaniechania nasuwa się uwaga terminologiczna. Chodzi mianowicie o wyjaśnienie, czy zaniechanie komornika polega na niedokonaniu przez ten organ egzekucyjny „czynności egzekucyjnej”, czy też trafniejsze byłoby użycie pojęcia „czynności”. Problem ten nawiązuje do podstawowego zagadnienia dopuszczalności skargi na czynności komornika. Należy bowiem zważyć, iż przepis art. 767 § 1 zd. 1 *in principio* k.p.c. stanowi o skardze do sądu rejonowego, która przysługuje na „czynności komornika”. Przepisy ogólne poświęcone zagadnieniu organów egzekucyjnych, ich właściwości i postępowaniu w ogólności przewidują natomiast, iż do właściwości sądów rejonowych i działających przy tych sądach komorników należą „sprawy egzekucyjne” (art. 758 k.p.c.), zaś „czynności egzekucyjne” są wykonywane przez komorników, z wyjątkiem czynności zastrzeżonych dla sądów (art. 759 § 1 k.p.c.). Nomenklatura wykorzystywana przez ustawodawcę na gruncie regulacji sądowego postępowania egzekucyjnego nie jest zatem jednolita. Problematyka znaczenia przytoczonych wyżej zwrotów była już przedmiotem rozważań doktrynalnych. Na potrzeby doprecyzowania znaczenia pojęcia zaniechania należy jednak powrócić do tego zagadnienia.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 k.s.e.u. „czynności egzekucyjne” w sprawach cywilnych wykonuje wyłącznie komornik, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w innych ustawach²⁴. Komornik wykonuje także inne „czynności” przekazane na

¹⁸ A. Różalska, *Skarga na czynności komornika*, PES 1996, nr XVIII, s. 26.

¹⁹ D. Olczak-Dąbrowska, *Skarga na czynności komornika...*, *op. cit.*

²⁰ A. Cudak, *Skarga na czynności...*, s. 73 i nast.

²¹ D. Zawistowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, *op. cit.* Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1277 ze zm., dalej jako k.s.e.u.

²² Art. 95 pkt 7 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Dz.U. Nr 133, poz. 882, która weszła w życie dnia 30 listopada 1997 r. W aktualnym stanie prawnym przekazanie tychże ruchomości do sprzedaży jest fakultatywne i uzależnione od wniosku strony.

²³ F. Zedler, *Dopuszczalność skargi...*, s. 14.

²⁴ Po uchyleniu tej ustawy, na mocy art. 3 ust. 1–4 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771 ze zm., dalej u.k.s.) komornik podejmuje „czynności w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym”, inne zadania powierzone oraz inne czynności. Spośród czynności komornika, które wykonuje on na podstawie art. 3 ust. 4 u.k.s. jedynie na czynności wskazane w art. 3 ust. 4 pkt 1 i 2 przysługuje skarga do sądu rejonowego, zaś jak wynika a contrario do art. 3 ust. 5 u.k.s., na pozostałe czynności wymienione w art. 3 ust. 4 pkt 3 tego przepisu, skarga nie przysługuje.

podstawie odrębnych przepisów. Pojęcie „czynności egzekucyjnych” nie jest jednolicie definiowane w doktrynie, zaś różnice w tym zakresie dotyczą punktu odniesienia czynności komornika, czyli strony przedmiotowej definicji. Można wyróżnić pogląd, iż czynności egzekucyjne to czynności podejmowane przez organy egzekucyjne, do których właściwości należą sprawy egzekucyjne (art. 758 k.p.c.), jeżeli potrafią wywołać skutki prawne w konkretnej sprawie egzekucyjnej²⁵. Skutki czynności egzekucyjnych, uszczegółowionych co do formy, miejsca i czasu dokonania, bywają też odnoszone do postępowania egzekucyjnego²⁶, a zatem *in abstracto*, nie zaś do konkretnej sprawy egzekucyjnej. Warto podkreślić stanowisko, iż pod pojęciem czynności egzekucyjnych rozumie się także czynności organów egzekucyjnych (art. 759 k.p.c.) dokonywane w toku właściwego postępowania egzekucyjnego oraz w będącym jego następstwem postępowaniu podziałowym²⁷.

W dalszej kolejności należy zauważyć, iż postępowanie egzekucyjne nie jest tożsame z pojęciem egzekucji. Egzekucja odbywa się bowiem jedynie w ramach postępowania egzekucyjnego. W toku postępowania egzekucyjnego mogą być jednak podejmowane inne czynności, które egzekucją nie są. Innymi słowy postępowanie egzekucyjne służy przeprowadzeniu egzekucji, rozumianej jako całokształt środków przymusu właściwych dla określonego sposobu egzekucji, jakie organ egzekucyjny może w określonej kolejności zastosować w ramach wybranego przez wierzyciela sposobu egzekucji, w celu zaspokojenia wierzyciela zgodnie z treścią tytułu wykonawczego²⁸. Postępowanie egzekucyjne to natomiast prawnie zorganizowane działanie organów egzekucyjnych z udziałem zainteresowanych podmiotów, mające na celu skuteczne urzeczywistnienie konkretnej normy prawnej ustalonej w tytule egzekucyjnym, przez doprowadzenie za pomocą środków przymusu do uzyskania przez wierzyciela świadczenia należnego mu od dłużnika²⁹.

Z. Szczurek przyjął, iż czynności komornika analizowane w kontekście dopuszczalności skargi z art. 767 § 1 k.p.c. zawsze należy definiować w ramach toczącej się egzekucji, przy pełnej świadomości, iż nie wszystkie czynności podejmowane przez komornika są czynnościami egzekucyjnymi³⁰. Zaskarżeniu w drodze skargi na czynności komornika podlega zatem bez wątpienia każda czynność egzekucyjna komornika podjęta w ramach egzekucji. Słusznie zwrócił uwagę A. Cudak, iż

²⁵ W. Siedlecki, *Komentarz do kodeksu...*, s. 1080; E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1994, s. 36; Z. Świeboda, *Pojęcie i rodzaje czynności egzekucyjnych sądu*, Palestra 1976, nr 10, s. 4; H. Mądrzak, *Czynności egzekucyjne (analiza pojęć)*, Zagadnienia egzekucji sądowej w Polsce 1994, nr 3, s. 106 i nast.

²⁶ H. Pietrzkowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, T. Ereciński (red.), Warszawa 2016, s. 29.

²⁷ A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2008, s. 82–83.

²⁸ R. Kowalkowski, [w:] *Encyklopedia egzekucji sądowej*, Sopot 2002, s. 61. Egzekucja stanowi proces służący urzeczywistnieniu norm prawa materialnego – zob. S. Gołąb, Z. Wusatowski, *Kodeks postępowania cywilnego, część druga*, Kraków 1933, s. 1; P. Cioch, J. Nowińska, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2007, s. 373–374.

²⁹ Z. Szczurek, [w:] *Egzekucja sądowa...*, s. 31; S. Dalka, *Podstawy postępowania cywilnego*, Sopot 1999, s. 47.

³⁰ Z. Szczurek, *op. cit.* Pogląd odnoszący czynności egzekucyjne do aktywności organów egzekucyjnych podejmowanej w toku egzekucji wyraził wcześniej Z. Świeboda – zob. idem, *Pojęcie i rodzaje czynności egzekucyjnych sądu*, Palestra 1976, nr 10, s. 4.

zaskarżeniu w drodze skargi mogą jednak podlegać również, po pierwsze, te czynności komornika, które nie są czynnościami egzekucyjnymi, gdyż zostały podjęte przez komornika jeszcze przed wszczęciem egzekucji (np. wezwanie do uiszczenia zaliczki przez wierzyciela), po drugie, czynności podjęte przez komornika bez wszczęcia egzekucji (np. zwrot wniosku o wszczęcie egzekucji w razie nieuzupełnienia braków tego pisma przez wierzyciela) oraz po trzecie, czynności komornika podjęte w ramach postępowania egzekucyjnego, lecz po zakończeniu egzekucji (np. postanowienie o kosztach egzekucji)³¹.

Przedstawione rozważania prowadzą do wniosku, iż skarga na czynności komornika, o której mowa w art. 767 § 1 k.p.c. dopuszczalna jest w przypadku podjęcia przez komornika „czynności”, która to czynność, jako pojęcie szersze nie jest w każdym przypadku tożsama z pojęciem „czynności egzekucyjnej”. Przedmiotem zaskarżenia w drodze skargi są zatem „czynności komornika”, zaś jednym z ich rodzajów są czynności egzekucyjne podejmowane przez ten organ egzekucyjny w toku egzekucji. Co więcej, podkreślenia wymaga, iż w drodze skargi na czynności komornika mogą podlegać zaskarżeniu także inne czynności komornika niż te, podejmowane w postępowaniu egzekucyjnym. Jak słusznie zauważył A. Cudak, przedmiotem skargi na czynności komornika mogą być wszystkie czynności podejmowane przez komornika jako organ egzekucyjny, pozostałe czynności postępowania egzekucyjnego oraz wszystkie inne czynności komornika podejmowane przez niego na podstawie przepisów ustawy³². Poczynione uwagi dotyczące zakresu znaczeniowego pojęcia czynności komornika, które będąc aktywnym działaniem tego organu egzekucyjnego podlegają zaskarżeniu w drodze skargi, należy odnieść do zaniechania przez komornika dokonania czynności. *Interpretatio declarativa* przepisu art. 767 § 1 zd. 1 i 2 k.p.c. wskazuje, iż pojęcie „czynności komornika” zostało przez ustawodawcę użyte w tym samym znaczeniu w odniesieniu do zaskarżalności zarówno aktywnego jak i biernego zachowania tego organu egzekucyjnego. Zgodnie z regułą *lege non distinguere nec nostrum est distinguente*, rozumienie znaczenia substratu skargi na „czynności komornika” w sytuacji zaskarżenia działania jak i zaniechania komornika powinno być takie samo.

Warto postawić kolejne pytanie, o źródło wymogu podjęcia przez komornika czynności, której dokonania organ ten zaniechał. Zagadnienie to ma znaczenie w tym kontekście, iż jedna z doktrynalnych definicji zaniechania komornika przez przedmiot skargi na zaniechanie komornika rozumie niepodjęcie przez komornika czynności, do której był on zobowiązany³³, bez wskazania źródła tego zobowiązania. Problem dotyczy w tym przypadku ustalenia, czy źródłem wymogu podjęcia przez komornika czynności jest przepis ustawy, czy też np. wniosek zainteresowanego podmiotu. Innymi słowy warto rozstrzygnąć, czy skarga na zaniechanie przysługuje w przypadku niepodjęcia przez komornika czynności, o której dokonanie wniosko-

³¹ A. Cudak, *Skarga na czynności...*, s. 54–55.

³² A. Cudak, *op. cit.*, s. 56. Pojęcie „czynności komornika”, na które przysługuje skarga należy zatem rozumieć w sposób szeroki, nie odnosząc ich tylko do czynności egzekucyjnych – por. I. Gil, [w:] *Postępowanie cywilne, Meritum*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2017, s. 1365.

³³ Definicję tę przyjęła I. Gil – zob. eadem, [w:] *Postępowanie cywilne, Meritum...*, s. 1366.

wała strona postępowania egzekucyjnego, czy też inny podmiot legitymowany do wniesienia skargi z art. 767 § 1 k.p.c., zaś komornik nie był zobowiązany ustawowo do jej podjęcia. Należy uznać, iż z zaniechaniem mamy do czynienia wówczas, gdy obowiązek podjęcia czynności przez komornika wynika z przepisów k.p.c. lub innych przepisów o randze ustawowej³⁴. Jak słusznie wskazała O. Marcewicz, zaniechaniem komornika jest zaniechanie obowiązku konkretnej czynności, do dokonania której wyraźnie obliguje komornika przepis ustawy, zaś inne zachowanie tego organu, jak np. niedokonywanie czynności, o które wnioskował wierzyciel, stanowi beczynność organu egzekucyjnego³⁵.

W świetle wyżej przeprowadzonych rozważań, mając na względzie uniwersalny charakter skargi na czynność komornika³⁶, zaniechanie należy definiować jako zachowanie komornika polegające na niedokonaniu przez ten organ egzekucyjny czynności, do dokonania której jest on zobowiązany z mocy konkretnego przepisu ustawy.

3. ZANIECHANIE DOKONANIA CZYNNOŚCI A BECZYNNOŚĆ KOMORNIKA

Skargę na zaniechanie przez komornika dokonania czynności należy odróżnić od skargi na beczynność³⁷. Przepis art. 767 § 1 k.p.c. reguluje *expressis verbis* skargę na czynności komornika, która dopuszczalna jest w przypadku dokonania przez komornika czynności jak i zaniechania przez niego dokonania czynności. Skarga na czynności komornika z art. 767 § 1 k.p.c. nie przysługuje natomiast w sytuacji beczynności tego organu egzekucyjnego³⁸. Już w wyroku z dnia 14 czerwca 1973 r.,

³⁴ Por. np. art. 190 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r., Kodeks karny wykonawczy (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 676 ze zm.), czy art. 174 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 498 ze zm.).

³⁵ O. Marcewicz, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 730–1217*, A. Jakubecki (red.), Warszawa 2017, s. 149.

³⁶ Znajduje ona bowiem zastosowanie m.in. w postępowaniu zabezpieczającym (por. art. 743 § 1 k.p.c. a także uchwałę SN z dnia 22 września 1995 r., III CZP 117/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 179 oraz wyrok SN z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 366/00, MoP 2005, nr 7, s. 348). Również w postępowaniu o zabezpieczenie spadku, zmianę środka zabezpieczenia lub sporządzenie spisu inwentarza stosuje się odpowiednio przepisy art. 759–774 k.p.c. (por. art. 638² § 4 k.p.c. oraz I. Kunicki, [w:] *Postępowanie cywilne w zarysie*, red. W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, Warszawa 2016, s. 444.). Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 października 2015 r. w sprawie niektórych czynności dokonywanych w ramach zabezpieczenia spadku (Dz.U. z 2015 r., poz. 1643) nie zawiera obecnie autonomicznej podstawy do wnoszenia skarg na czynności komornika, jak to było pod rządami poprzednio obowiązującego brzmienia tego rozporządzenia, uchylonego z dniem 18 października 2015 r. Ponadto skarga przysługuje na czynności komornika na podstawie art. 1051 § 3 oraz art. 1057 § 1 k.p.c. w sytuacji, gdy organem egzekucyjnym jest sąd a nie komornik. Podkreślenia wymaga natomiast, iż szczególnie charakter skargi na czynności komornika wyraża się co do zasady w jej dopuszczalności wobec zachowania komornika będącego organem egzekucyjnym – por. H. Pietrzkowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, s. 58.

³⁷ F. Zedler, *Dopuszczalność skargi...*, op. cit., s. 14.

³⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2017, s. 1357. W tym kontekście niejasne jest stanowisko M. Uliaszka, który w jednym

I CR 250/73, SN wypowiedział pogląd, iż użyty w art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c. termin „zaniechanie” nie obejmuje pojęcia beczynności prowadzącej do przewlekłości postępowania, na którą nie przysługuje ani skarga na czynności komornika ani żaden inny środek prawny³⁹. Problem niedopuszczalności skargi na beczynność komornika, był już przedmiotem rozważań doktrynalnych⁴⁰. Odróżnienie desygnatów będących odpowiednikami pojęć „beczynność” i „zaniechanie” komornika pozostaje jednak problemem, który mimo upływu lat nie traci na swej aktualności.

Odnosząc się do wyjaśnienia pojęcia beczynności komornika należy powołać się na definicję skonstruowaną w orzecznictwie, która zakłada, iż beczynność komornika wyraża się nie w zaniechaniu wykonania obowiązków wynikających z ustawy, lecz w innym od zaniechania zachowaniu się komornika, np. niedokonywaniu w ogóle żadnych czynności w sprawie czy też niedokonywaniu czynności, o które wnioskował wierzyciel. Beczynność komornika stanowi sprzeniewierzenie się obowiązkowi wynikającemu z art. 45a k.s.e.u.⁴¹. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu, komornik podejmuje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku wierzyciela, czynności niezbędne do skutecznego przeprowadzenia egzekucji lub zabezpieczenia roszczenia, w tym wykonania europejskiego nakazu zabezpieczenia na rachunku bankowym. Kluczowe dla stwierdzenia beczynności komornika jest zatem ustalenie braku jakiegokolwiek jego działania, rozumianej jako zachowanie pozytywne (brak czynności, niebędący zaniechaniem). W doktrynie uznaje się, iż pojęciem beczynności komornika, w kontekście art. 23 ust. 1 k.s.e.u., należy obejmować także opieszałość tego organu, która w przypadku bezprawności tworzy po stronie komornika oraz Skarbu Państwa obowiązek solidarnej naprawienia szkody pozostającej w związku przyczynowym z tą beczynnością⁴². Jak wynika z przepisu art. 23 ust. 1 k.s.e.u., komornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności. Beczynność komornika powinna być zatem rozumiana jako brak rzetelności, a także dyscypliny czasowej w wykonywaniu czynności przez ten organ egzekucyjny. Źródłem beczynności, rozumianej jako swego rodzaju zaniedbanie, może być zwykła niestaranność czy

z opracowań, odróżniając wprawdzie zaniechanie komornika od jego beczynności, stwierdził, iż: „skarga jest środkiem zaskarżenia który przysługuje zarówno na czynności jak i na beczynność komornika” – tenże, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1123. Zob. też: postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 18 października 2013 r., VIII CZ 593/13, <http://www.orzeczenia.torun.so.gov.pl> (dostęp: 12.10.2017), w którym sąd uznał, iż skarga na czynność komornika przysługuje także w sytuacji jego beczynności – braku podjęcia stosownej do okoliczności decyzji (art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c.).

³⁹ OSNCP 1974, nr 6, poz. 110.

⁴⁰ A. Laskowska, *Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej wskutek uwzględnienia skargi na przewlekłość postępowania egzekucyjnego*, PPE 2007, nr 9, s. 11 i nast. oraz podana tam literatura; Z. Szczurek, *Propozycje zmian przepisów k.p.c. regulujących postępowanie zaskarżeniowe w egzekucji*, *Problemy Egzekucji Sądowej* 1997, nr XXV, s. 21.

⁴¹ Postanowienie WSA we Wrocławiu z dnia 14 marca 2014 r., IV SO/Wr 6/14, <http://www.orzeczenia-nsa.gov.pl> (dostęp: 12.10.2017). Po uchyleniu u.k.s.e. zob. art. 760 § 11 k.p.c.

⁴² E. Bagińska, J. Prachomiuk, [w:] *Odporządność odszkodowawcza w administracji. System Prawa Administracyjnego*, R. Hauser, A. Wróbel, Z. Niewiadomski (red.), Warszawa 2016, s. 479. Po uchyleniu u.k.s.e. zob. art. 36 u.k.s.

też lekceważenie obowiązków nałożonych ustawą na komornika jako podstawowy organ egzekucyjny⁴³.

Przystępując do prezentacji sposobów reakcji na beczynność komornika warto zaznaczyć, iż może być ona przedmiotem nadzoru pozajudykacyjnego nad komornikiem, który w odróżnieniu od nadzoru judykacyjnego posiada charakter podmiotowy i skierowany jest bezpośrednio do osoby komornika. Nadzór pozajudykacyjny ma za zadanie przeciwdziałać przewlekłości sądowego postępowania egzekucyjnego. Beczynność podlega zatem nadzorowi administracyjnemu sprawowanemu przez prezesów sądów rejonowych na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 1 k.s.e.u. oraz nadzorowi samorządu komorniczego (nadzór korporacyjny) na podstawie art. 65 ust. 3 k.s.e.u.⁴⁴. Jak wynika z tych przepisów, prezes sądu rejonowego, przy którym działa komornik, sprawuje nadzór nad jego działalnością, m.in. dokonując oceny szybkości, sprawności i rzetelności postępowania egzekucyjnego poprzez badanie, czy w konkretnych sprawach nie zachodzi nieuzasadniona przewlekłość w podejmowaniu czynności. Terminowość i rzetelność postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika jest również przedmiotem nadzoru Krajowej Rady Komorniczej. Swoistym rozszerzeniem wyżej wskazanego nadzoru samorządowego nad komornikiem jest przepis art. 6 k.s.e.u.⁴⁵, w oparciu o który organy samorządu komorniczego mają za zadanie dbać o utrzymanie wysokiego standardu czynności dokonywanych przez komornika bez wkraczania w zakres nadzoru administracyjnego⁴⁶. Beczynność komornika, rozumiana jako podejmowanie czynności z nieuzasadnioną zwłoką (art. 71 pkt 5 k.s.e.u.), stanowi także podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej komornika⁴⁷.

Czynności nadzoru administracyjnego oraz samorządowego, a zatem nadzoru pozajudykacyjnego, sprawowanego przez prezesa sądu rejonowego oraz osoby powołane do sprawowania nadzoru nad działalnością komorników, nie mogą wkraczać w zakres działań nadzoru judykacyjnego realizowanego na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. Korzystanie z instytucji przewidzianej tym przepisem należy do kompetencji sądu nie zaś prezesa sądu rejonowego. Jedynie w razie konieczności prezes sądu może wystąpić do sądu z wnioskiem o podjęcie działań przewidzianych we wskazanym przepisie. Nieprawidłowości stwierdzone przez prezesa sądu rejonowego oraz osoby powołane do sprawowania nadzoru nad działalnością komorników mogą zatem stanowić podstawę do uruchomienia z urzędu działań

⁴³ Por. Z. Szczurek, [w:] *Egzekucja sądowa...*, *op. cit.* Zdaniem T. Bukowskiego przejawem beczynności komornika jest także pobranie przez niego jedynie zaliczki na koszty egzekucyjne – tenże, *Rozstrzygnięcie o kosztach procesu cywilnego*, Warszawa 1971, s. 7 i nast.

⁴⁴ D. Zawistowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, *op. cit.* O samorządzie komorniczym i zasadach jego działania, w tym zasadach sprawowania nadzoru korporacyjnego, traktują przepisy art. 79–94a k.s.e.u. Po uchyleniu u.k.s.e. zob. rozdział 9 u.k.s.

⁴⁵ Zgodnie z jego brzmieniem, skargi na postępowanie komornika nietyczące czynności egzekucyjnych i nieobjęte nadzorem prezesa sądu rejonowego rozpatrują organy samorządu komorniczego. Po uchyleniu u.k.s.e. zob. art. 195 ust. 2 pkt 1 u.k.s.

⁴⁶ M. Dziewulska, [w:] J. Świeczkowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 50.

⁴⁷ Po uchyleniu u.k.s.e. zob. art. 222 pkt 4 u.k.s.

przewidzianych w art. 759 § 2 k.p.c.⁴⁸. W doktrynie wskazano, iż skargę na beczynność należy traktować jako wniosek o podjęcie działań przez prezesa sądu rejonowego, który jest organem sprawującym nadzór administracyjny nad komornikiem⁴⁹. Nie jest natomiast właściwe, by beczynność komornika była zwalczana w drodze środków zaskarżenia, czy też innych pozakodeksowych środków prawnych przysługujących w sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

Nawiązując do skutków beczynności komornika warto zaznaczyć, iż beczynność, będąca odmiennym pojęciem od zaniechania dokonania czynności, prowadzi z reguły do przewlekłości sądowego postępowania egzekucyjnego⁵⁰. Na przewlekłość sądowego postępowania egzekucyjnego⁵¹ przysługuje skarga uregulowana na mocy przepisów odrębnych, a mianowicie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 1 ust. 2 tej ustawy)⁵². W okresie przed wejściem w życie powyższej ustawy, w doktrynie przyjmowano, iż przewlekłość postępowania egzekucyjnego uzasadnia podjęcie działań z zakresu nadzoru administracyjnego nad komornikiem sprawowanego przez prezesa sądu rejonowego⁵³. Beczynność komornika jako organu egzekucyjnego nie stanowi natomiast podstawy umorzenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa⁵⁴.

Na zakończenie tego wątku warto raz jeszcze podkreślić, iż rozróżnienie zakresu znaczeniowego zaniechania oraz beczynności komornika nie jest łatwe. Problem ten dotyka zwłaszcza wierzycieli, którzy niejednokrotnie nie rozumiejąc znaczenia pojęć języka prawnego sięgają po niewłaściwe bądź niedopuszczalne *in concreto* środki prawne. Problem ten dostrzegł w doktrynie Z. Szczurek, będąc zwolennikiem zmian w zakresie instytucji skargi na czynności komornika. Autor ten zwrócił uwagę na konstrukcję skargi na czynności komornika w kontekście postulatu przyspieszenia postępowania egzekucyjnego. Podkreślił on, iż jurydyczne rozróżnienie pojęć „zaniechanie” i „beczynność” komornika nie leży w interesie wierzyciela, któremu zależy jedynie na szybkim i skutecznym zakończeniu egzekucji. W ocenie wierzyciela skutki zaniechania i beczynności komornika są takie same. Wobec powyższego, zdaniem tego autora zasadne jest, by w trybie art. 767 k.p.c. dopuszczalne było wniesienie skargi również w przypadku beczynności komornika⁵⁵.

⁴⁸ Por. J. Jankowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, s. 990; F. Zedler, *Dopuszczalność skargi...*, *op. cit.*; Z. Szczurek, [w:] *Egzekucja sądowa...*, *op. cit.* Zob. też przepisy art. 3 ust. 2 pkt 4 oraz art. 65 ust. 4 k.s.e.u.

⁴⁹ I. Gil, [w:] *Postępowanie cywilne, Meritum...*, s. 1366.

⁵⁰ K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające...*, s. 201.

⁵¹ Szerzej na temat przyczyn przewlekłości postępowania egzekucyjnego patrz: D. Olczak-Dąbrowska, *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2016.

⁵² T.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1269 ze zm. Zob. też szerzej na temat tej skargi: M. Michalska-Marciniak, *Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego*, PPE 2007, nr 12, s. 5 i nast.; M. Krakowiak, *Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego*, PPE 2005, nr 1-6, s. 19 i nast.

⁵³ K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające...*, *op. cit.*

⁵⁴ Postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2015 r., III CZP 39/15, OSNC 2016 nr 6, poz. 77.

⁵⁵ Z. Szczurek, *Propozycje zmian przepisów...*, s. 31.

Odnosząc się do wskazanego postulatu należy jednak zachować dużą ostrożność. Wydaje się bowiem, iż zwłaszcza w kontekście przyspieszenia postępowania egzekucyjnego rozszerzenie zakresu dopuszczalności przedmiotowej skargi z art. 767 § 1 k.p.c. spowodowałoby skutek odwrotny do zamierzonego. Wprowadzenie nowego substratu skargi (na bezczynność komornika) mogłoby ponadto doprowadzić do realnej sytuacji zagrożenia nadużyciem prawa procesowego.

4. ZANIECHANIE A ODMOWA DOKONANIA CZYNNOŚCI PRZEZ KOMORNIKA

W literaturze przedmiotu, a także w orzecznictwie, wskazuje się na dopuszczalność zaskarżenia w drodze skargi na czynności komornika zachowania tego organu egzekucyjnego, które polega na odmowie dokonania czynności istotnej i niezbędnej dla osiągnięcia celu egzekucji⁵⁶. Już w uchwale z dnia 26 lutego 1969 r., III CZP 131/68, SN uznał, iż dłużnikowi przysługuje skarga na odmowę uchylecia przez komornika sądowego zajęcia wierzytelności⁵⁷. Przyjęcie dopuszczalności zaskarżenia w drodze skargi z art. 767 § 1 k.p.c. odmowy dokonania przez komornika czynności powoduje, iż w doktrynie dostrzeżono podobieństwo tej skargi do innego środka ochrony prawnej, jakim jest zażalenie na odmowę dokonania czynności notarialnej (tzw. zażalenie notarialne)⁵⁸, uregulowane w art. 83 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie⁵⁹.

W przepisie art. 767 § 1 k.p.c. ustawodawca nie wyróżnił jednak odrębnego substratu skargi na czynności komornika w postaci odmowy dokonania czynności przez ten organ, regulując jedynie zaskarżalność dokonania oraz zaniechania dokonania przez komornika czynności. Skargę na odmowę dokonania czynności przez komornika wyrażał *expressis verbis* przepis § 2 ust. 2 zd. 3 uchylonego przed kilkoma laty rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 października 1991 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczeniu spadku i sporządzaniu spisu inwentarza⁶⁰, stosowanego w postępowaniu nieprocesowym. Przepis ten stanowił bowiem wprost, iż skarga może być wniesiona również na odmowę dokonania czynności.

Jakkolwiek zasadne jest przyjęcie dopuszczalności skargi na odmowę dokonania przez komornika czynności, to jednak powstaje problem kwalifikacji podstawy prawnej środka o tak skonkretyzowanym substracie zaskarżenia. W doktrynie zwraca się uwagę, iż przedmiotem skargi z art. 767 § 1 k.p.c. są czynności egzeku-

⁵⁶ Uchwała SN z dnia 20 listopada 2008 r., III CZP 108/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 139; D. Zawistowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, op. cit.; A. Pytel, *Moment ustalenia wysokości wynagrodzenia radcowskiego i adwokackiego w sprawie egzekucyjnej*, MoP 2017, nr 18, s. 1006; Z. Szczurek, *Propozycje zmian przepisów...*, s. 22; B. Bładowski, *Dopuszczalność środków zaskarżania w sprawach egzekucyjnych*, Palestra 2014, nr 5–6, s. 150.

⁵⁷ OSNCP 1969, nr 9, poz. 156.

⁵⁸ Zob. P. Telenga, *Skarga na czynności komornika (zagadnienia wybrane związane z rozstrzygnięciem skargi przez sąd rejonowy)*, [w:] M. Michalska-Marciniak (red.), *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Sopot 2015, s. 457.

⁵⁹ T.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1796.

⁶⁰ Dz.U. z 1991 r. Nr 92, poz. 411, akt prawny obowiązywał do dnia 17 października 2015 r. Przepisy tego rozporządzenia przewidywały skargę w dwóch przypadkach, tj. na czynność komornika oraz na odmowę dokonania czynności.

cyjne komornika, zaniechanie przez organ egzekucyjny dokonania czynności, bądź odmowa dokonania czynności, np. oddalenie wniosku o zawieszenie postępowania⁶¹. Powstaje jednak pytanie, czy odmowa dokonania przez komornika czynności stanowi osobny przedmiot zaskarżenia? Udzielenie pozytywnej odpowiedzi na to pytanie może budzić jednak zastrzeżenia dotyczące potrzeby wprowadzenia, a tym samym odróżnienia od siebie trzech substratów zaskarżenia, tj. czynności komornika, zaniechania dokonania czynności oraz odmowy dokonania czynności przez ten organ egzekucyjny. Czym innym jest jednak odmowa dokonania przez komornika czynności oraz zaniechanie dokonania przez komornika danej czynności. Posiłkując się przeprowadzonymi wyżej rozważaniami dotyczącymi desygnatów pojęcia zaniechania, nie sposób zakwalifikować odmowy dokonania przez komornika czynności do jednego z nich. Odmowa dokonania czynności jest decyzją organu egzekucyjnego poprzedzoną co do zasady merytoryczną oceną zgłoszonego żądania⁶², bądź też może wynikać z faktu nieuiszczenia opłaty stałej, o czym mowa wprost w art. 49a ust. 2 k.s.e.u.⁶³

Nie podważając dopuszczalności skargi na odmowę dokonania przez komornika czynności, np. na postanowienie komornika o odmowie dodatkowego opisu i oszacowania (art. 951 k.p.c.), odmowie wydania zaświadczenia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego (art. 827 § 2 k.p.c.), czy odmowie umorzenia postępowania egzekucyjnego (art. 825 pkt 1 k.p.c.), należy uznać, iż prawo do wniesienia skargi o takim substracie zaskarżenia wynika z ogólnej reguły funkcji skargi na czynności komornika. Skarga ta służy bowiem kontroli każdego przejawu działania komornika, jako organu egzekucyjnego, pod kątem zgodności tego zachowania z przepisami obowiązującego prawa⁶⁴. Jednym z przejawów zachowania komornika, w odniesieniu do którego skarga jest dopuszczalna, może być odmowa dokonania czynności. Odmowne ustosunkowanie się komornika wobec zgłoszonego żądania dokonania czynności nie może być na pewno traktowane jako zaniechanie dokonania czynności przez ten organ egzekucyjny. Wypada sądzić, iż odmowa dokonania czynności przez komornika jest zatem zaskarżalna na podstawie art. 767 § 1 zd. 1 k.p.c. Odmowa dokonania czynności należy zaś do zbioru desygnatów pojęcia „czynności komornika”, o którym mowa w powyższym przepisie. Należy uznać, iż szeroko rozumiane pojęcie „czynności komornika” dotyczy bowiem każdej czynności o charakterze konwencjonalnym podjętej przez komornika, bez względu na jej treść, której konsekwencje – wyznaczone przez obowiązujący porządek prawny

⁶¹ D. Olczak-Dąbrowska, *Skarga na czynności komornika...*, *op. cit.* O zaskarżalności w drodze skargi postanowienia dotyczącego zawieszenia postępowania przez komornika – zob. też. K. Kazimierzczak, [w:] A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak (red.), *Metodyka pracy komornika sądowego*, Sopot 2015, s. 424. W podobny sposób wypowiedział się T. Demendecki twierdząc, iż skarga przysługuje „na każdą czynność komornika (...), oraz na zaniechanie lub odmowę dokonania przezeń czynności” – zob. idem, *Tryb wnoszenia, forma i treść skargi na czynności komornika sądowego*, [w:] J. Misztal-Konecka (red.), *Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, Sopot 2017, s. 34.

⁶² Podobnie jak odmowa dokonania czynności notarialnej.

⁶³ Po uchyleniu u.k.s.e. zob. art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 28 lutego 2018 o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2018 r., poz. 770 ze zm.).

⁶⁴ M. Sorysz, *Projektowane zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego – zagadnienia wybrane* (Druk nr 2678 Sejmu VII kadencji). *Głos w dyskusji*, PPE 2015, nr 2, s. 23.

– naruszają lub zagrażają prawom strony postępowania egzekucyjnego lub innej osoby. Jak już wyżej wskazano, wymóg podjęcia tej czynności musi wynikać z przepisu ustawy. Odmowa dokonania przez komornika czynności nie może być natomiast traktowana jako osobna podstawa zaskarżenia, gdyż ustawodawca nie wprowadził w tym zakresie podstawy prawnej zaskarżenia⁶⁵. Należy przyjąć, iż odmowa dokonania przez komornika czynności jest „czynnością” organu egzekucyjnego, o której mowa w art. 767 § 1 zd. 1 *in principio* k.p.c., zmierzająca do wywołania skutku prawnego, który może dać impuls do powstania interesu prawnego w jej zaskarżeniu.

5. SKARGA NA ZANIECHANIE KOMORNIKA DE LEGE FERENDA

W literaturze przedmiotu nie budzi zastrzeżeń dopuszczalność skargi na zachowanie komornika o charakterze pozytywnym, tj. na dokonanie przez niego czynności przewidzianej przez przepisy o randze ustawowej. Pewne uwagi pojawiają jedynie się na tle dokonanych w ubiegłym roku zmian polegających na dodaniu przepisu art. 767 § 1¹ k.p.c.⁶⁶ W ostatnim czasie w doktrynie można natomiast zaobserwować głosy poddające w wątpliwość dopuszczalność skargi na zaniechanie komornika. Zagadnieniu temu należy poświęcić kilka słów. Rozważania *de lege ferenda* warto poprzedzić uwagą retrospektywną. Pozwala ona na spostrzeżenie, iż pod rządami d.k.p.c. z 1932 r. w ramach postępowania egzekucyjnego nie istniała instytucja skargi na zaniechanie dokonania czynności przez komornika⁶⁷. W art. 512 § 1 d.k.p.c. z 1932 r. ustawodawca przewidział jedynie skargę na czynności komornika. Skarga na zaniechanie pojawiła się dopiero w przepisie art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c. obowiązującym od dnia 1 stycznia 1965 r.⁶⁸ Jednak już w latach 30. ubiegłego stulecia, a później przed wejściem w życie obecnego k.p.c., zgłaszano postulaty *de lege ferenda*, by skarga na czynności komornika dotyczyła także zaniechania dokonania czynności przez ten organ⁶⁹. Źródłem wprowadzenia w obecnym k.p.c. skargi na zaniechanie były też niższe niż obecnie wymogi stawiane kandydatom na komorników oraz

⁶⁵ Jednym z warunków dopuszczalności każdego środka zaskarżenia jest zaskarżalność danego orzeczenia (czynności) danym środkiem zaskarżenia – zob. I. Kunicki, [w:] *Postępowanie cywilne w zarysie...*, s. 315.

⁶⁶ Jakkolwiek przepis ten został przyjęty pozytywnie, to jednak można dostrzec sceptyczne stanowisko A. Antkiewicza, który za zasadne uznał dalsze ograniczenie dopuszczalności przedmiotowej skargi na czynności komornika – zob. Tenże, *Zmiany w postępowaniu egzekucyjnym w rządowym projekcie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego zawartym w druku nr 2678 Sejmu VII kadencji*, PPE 2015, nr 5, s. 41.

⁶⁷ Skarga na zaniechanie nie została również przewidziana w Kodeksie postępowania cywilnego – załączniku do obwieszczenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 1950 r. o ogłoszeniu jednolitego tekstu kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 394), zaś w art. 519 § 1 tej ustawy uregulowano jedynie skargę na czynności komornika.

⁶⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296.

⁶⁹ J. Korzonek, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające...*, s. 354 i n.; E. Wengerek, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1961, s. 104.

odmienny niż obecnie status komornika sądowego⁷⁰. Z tego względu przyznanie środka zaskarżenia w przypadku zaniedbania komorniczego, negatywnie wpływającego na sytuację prawną adresata tego zachowania, wydawało się koniecznością. Nasuwa się spostrzeżenie, iż idea dopuszczalności skargi na zaniechanie komornika wywodzi się zatem od znamienitych autorytetów środowiska naukowego, zaś współczesny model instytucji tej skargi jest w dalszym ciągu kreowany przez postulaty doktryny.

Potwierdzeniem tego stanowiska niech będzie przykład formułowanych w nauce dezyderatów, by wziąć pod rozwagę propozycję wyłączenia dopuszczalności skargi na zaniechanie komornika. Postulaty te zostaną omówione poniżej. Koncentrują się one wokół szeroko rozumianych działań mających na celu sprzeciw wobec obstrukcyjnym działaniom stron. Te zaś, dla urzeczywistnienia partykularnych interesów, niejednokrotnie korzystają z przysługujących im uprawnień procesowych w sposób nieadekwatny do celu przewidzianych przez prawo procesowe instytucji, dopuszczając się naruszenia art. 3 k.p.c. Warto zauważyć, iż ustawodawca na gruncie obowiązującego k.p.c. sukcesywnie podejmuje działania rozszerzające zakres dopuszczalności skargi na czynności komornika. Za wskazany już wyżej punkt wyjścia dla tej tendencji można uznać wprowadzenie dopuszczalności skargi na zaniechanie komornika. Kolejnym znamienym krokiem była nowelizacja dokonana na mocy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁷¹. W trybie tej nowelizacji ustawodawca wprowadził możliwość złożenia skargi przez stronę lub inną osobę w sytuacji, gdy dokonana przez komornika czynność lub jej zaniechanie narusza bądź zagraża ich prawom (art. 767 § 2 k.p.c.). Dotychczas jedyna nowelizacja instytucji skargi na czynności komornika istotnie zmniejszająca zakres dopuszczalności przedmiotowej skargi została dokonana ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁷². Na jej mocy ustawodawca dodał przepis art. 767 § 1¹ k.p.c.⁷³, wyłączający skargę

⁷⁰ Warto zwrócić uwagę, iż w okresie wejścia w życie obecnego k.p.c. obowiązywało Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 grudnia 1960 r. o komornikach (Dz.U. z 1961 r. Nr 13, poz. 65 i 66; akt uchylony z dniem 30 listopada 1997 r.). Z przepisów § 1 i 7 tego rozporządzenia wynikało, iż komornik jest pracownikiem państwowym powołanym m.in. do pełnienia czynności egzekucyjnych, zaś wymogiem praktyki u komornika stawianym kandydatom na komorników jest m.in. wykształcenie co najmniej w zakresie szkoły średniej.

⁷¹ Dz.U. Nr 172, poz. 1804. Szerzej na ten temat patrz: H. Pietrkowski, *Skarga na czynności komornika po zmianach przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dokonanych w latach 2004–2015*, PPC 2016, nr 3, s. 477 i nast.; M. Sorysz, *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji KPC z 2.7.2004 r.*, MoP 2005, nr 2, s. 74.

⁷² Dz.U. z 2015 r., poz. 1311, ustawa weszła w życie dnia 8 września 2016 r.

⁷³ Zgodnie z jego brzmieniem, skarga nie przysługuje na zarządzenie komornika o wezwaniu do usunięcia braków pisma, na zawiadomienie o terminie czynności oraz na uiszczenie przez komornika podatku od towarów i usług. Szerzej na ten temat patrz: G. Julke, *Skarga na czynności komornika po zmianach przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] A. Marciniak (red.), *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Zasadnicze kierunki zmian z 2016 roku*, Sopot 2017, s. 281 i nast.; Ł. Zamojski, *Skarga na czynność komornika sądowego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z 10.7.2015 r.*, MoP 2016, nr 21, s. 1138; A. Antkiewicz, *Zmiany w postępowaniu egzekucyjnym w świetle rządowej noweli Kodeksu postępowania cywilnego zawartej w druku nr 2678 Sejmu VII kadencji*, [w:] I. Kunicki, A. Antkiewicz (red.), *Ku lepszemu prawu – dyskurs nauki i prak-*

w odniesieniu do taksatywnie wymienionych czynności komornika, które stanowią jedynie etap postępowania kończący się dokonaniem innej zaskarżalnej czynności tego organu.

Przechodząc do kluczowych postulatów *de lege ferenda* warto zastanowić się nad zasadnością skargi na zaniechanie przez komornika dokonania czynności. M. Sorysz wysunął postulat rezygnacji ze skargi na zaniechanie dokonania czynności przez komornika. Autor ten zauważył, iż skarga na zaniechanie czynności nie przysługuje w postępowaniu rozpoznawczym. Elementem dyscyplinującym jest natomiast nadzór prezesa sądu oraz skarga na przewlekłość postępowania, która z powodzeniem mogłaby zabezpieczyć prawa podmiotów dotkniętych zaniechaniem komornika (nie chodzi tu o bezczynność)⁷⁴. Problem pojawiający się na tle powyższego postulatu dotyczy m.in. ustalenia, czy skarga na zaniechanie komornika stanowi jedyny instrument prawny, dzięki któremu potencjalny skarżący może domagać się podjęcia przez komornika określonej czynności. Wydaje się, że nie. Należy bowiem podkreślić możliwości wypływające z zastosowania dyspozytywnej części przepisów zawartych np. w art. 760, art. 763, art. 799 § 1 zd. 2 i 3 czy też art. 801 k.p.c. W doktrynie Z. Knypl podkreślił obowiązek wierzyciela wyrażający się w konieczności jego aktywnego uczestnictwa podczas całego postępowania egzekucyjnego. Przykładami tej aktywności powinny być właśnie pochodzące od wierzyciela wnioski, żądania, uczestnictwo w czynnościach oraz udzielanie komornikowi niezbędnych wyjaśnień⁷⁵. Z. Szczurek, określając relacje między wierzycielem a komornikiem, posłużył się nawet dalej idącym pojęciem zasady współdziałania wierzyciela z komornikiem⁷⁶, choć wydaje się, iż w tym kontekście trafniejsze jest wykorzystanie „postulatu współpracy” między tymi podmiotami.

Wracając do głównego problemu rozważań, należy też zwrócić uwagę na skutki prawomocnego zaniechania czynności przez komornika. Jak zaznaczył M. Uliasz, zaniechanie czynności przez komornika, prowadzące do ustabilizowania się sytuacji prawnej podmiotu dotkniętego skutkami tego zaniechania, nie wywołuje jednak nieodwracalnych skutków prawnych. Podmiot ten może bowiem złożyć do komornika wnioski o dokonanie czynności i zaskarżyć odmowne postanowienie komornika wydane po rozpoznaniu tego wniosku⁷⁷. Skarga na odmowę dokonania czynności uruchamia również podjęcie przez sąd z urzędu czynności nadzoru judykacyjnego w trybie art. 759 § 2 k.p.c. W trybie tym mogą być bowiem eliminowane skutki zaniechania dokonania przez komornika czynności.

Zdaniem M. Uliasza dopuszczalność skargi na zaniechanie przez komornika dokonania czynności prowadzi do przyspieszenia i odformalizowania postępowania egzekucyjnego. Wydaje się zatem, iż autor ten dostrzega w tym szczególnym środku zaskarżenia instrument prawny pożądaný i adekwatny do celu, któremu ma służyć instytucja skargi na czynności komornika. Autor ten wskazał jednak na dwie

tyki. Uwagi na tle ostatnich zmian legislacyjnych w zakresie prawa cywilnego i procedury cywilnej, Sopot 2015, s. 139.

⁷⁴ M. Sorysz, *Projektowane zmiany w Kodeksie...*, s. 29–30.

⁷⁵ Z. Knypl, [w:] *Encyklopedia egzekucji sądowej*, Z. Szczurek (red.), Sopot 2002, s. 738.

⁷⁶ Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Sopot 2005, s. 40.

⁷⁷ M. Uliasz, [w:] *Komentarz do spraw z zakresu...*, s. 211.

drogi wzruszenia stanu, w którym komornik nie dokonał potrzebnej czynności. Po pierwsze, jest to wystąpienie do komornika z wnioskiem o podjęcie danej czynności. W sytuacji odmowy dokonania czynności, zainteresowanemu podmiotowi przysługiwałaby skarga na tą okoliczność. Alternatywą dla skargi na zaniechanie jest także, po drugie, złożenie do sądu wniosku o wydanie w trybie art. 759 § 2 k.p.c. postanowienia usuwającego spostrzeżone uchybienia⁷⁸. Nie wydaje się zatem, by na gruncie aktualnego stanu prawnego wyeliminowanie skargi na zaniechanie prowadziło do istotnego zawężenia stopnia ochrony prawnej gwarantowanej stronom i innym podmiotom legitymowanym do wniesienia skargi, o których mowa w art. 767 § 2 k.p.c. Jakkolwiek mając na względzie, iż instytucja nadzoru judykacyjnego sprawowanego przez sąd powinna mieć charakter wyjątkowy i znajdować zastosowanie wówczas, gdy zawodzi inicjatywa podmiotów, do których odnoszą się skutki czynności lub zaniechań komornika, to jednak warto powołać istotne stanowisko judykatury. W uchwale składu siedmiu sędziów SN z dnia 12 stycznia 1988 r., III CZP 59/87⁷⁹, stanowiącej zasadę prawną, wyrażono stanowisko, iż przepis art. 759 § 2 k.p.c. upoważnia sąd, będący organem nadzoru, do szerokiej ingerencji w postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komornika. Nie można jednak zapominać, iż przewidziany w art. 759 § 2 k.p.c. instrument prawny nadzoru judykacyjnego wkłada na sąd egzekucyjny obowiązek wkraczania wtedy, gdy dowie się on, iż działania tego wymaga zapewnienie należytego wykonania egzekucji. Takim „sygnałem alarmowym” dla sądu powinna być właśnie skarga na czynności komornika, z której uzasadnienia wynika, że dokonane lub zaniechane przez komornika czynności naruszają prawo⁸⁰.

6. PODSUMOWANIE

Na kanwie czynionych rozważań wydaje się zasadne stwierdzenie, iż ustawodawca przyznał stronom oraz innym podmiotom postępowania egzekucyjnego szereg instrumentów prawnych służących zapobieżeniu negatywnym skutkom zaniechania przez komornika dokonania czynności. Skarga na zaniechanie, przewidziana w art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c., stanowi bezpośrednie remedium na sytuację prawną, w której znalazł się podmiot dotknięty skutkami tego zaniechania. Uwzględniając nieograniczony wręcz zakres dopuszczalności przedmiotowej skargi na czynności komornika należy też dostrzec, iż skargi na zaniechanie stanowią środek zaskarżenia stosunkowo rzadko wykorzystywany w praktyce⁸¹. Przy dopuszczalności

⁷⁸ *Ibidem*, s. 215.

⁷⁹ OSNCP 1988, nr 9, poz. 110. Podobne stanowisko zajął SN w postanowieniu z dnia 12 marca 1975 r., III CRN 456/74, OSPiKA 1976, nr 1, poz. 8, uznając, iż przepis art. 759 § 2 k.p.c. nakłada na sąd obowiązek pełnego wykorzystania swych uprawnień w zakresie nadzoru nad postępowaniem egzekucyjnym. Nadzór sądu nad postępowaniem egzekucyjnym dotyczyć może bowiem nie tylko strony formalnej ale i merytorycznej, przy czym powinien zmierzać do należytego zagwarantowania i ochrony praw nie tylko wierzyciela, ale wszystkich uczestników tego postępowania.

⁸⁰ Wyrok SN z dnia 10 maja 1968 r., I CR 160/68, OSNCP 1969, nr 2, poz. 34.

⁸¹ M. Uliasz, *op. cit.*

zastosowania również innych instrumentów prawnych, wskazanych we wcześniejszym wywodzie, które mogą skutecznie zapobiec skutkom zaniechania, pytanie o potrzebę istnienia skargi na zaniechanie komornika bez wątplenia zyskuje na aktualności. Nie wydaje się jednak, by rezygnacja ze skargi na zaniechanie przez komornika dokonania czynności była właściwym kierunkiem zmian. Wniosek ten wypływa nie tylko z trwałego zakorzenienia tej instytucji w postępowaniu cywilnym i jej przeszło pięćdziesięcioletniej tradycji, lecz także z braku rzeczywistej potrzeby wprowadzenia tak rewolucyjnej zmiany w postępowaniu egzekucyjnym. Zaprezentowane twierdzenie nie odmawia przy tym argumentu słuszności wskazanym w powyższych uwagach środkiem mogącym stanowić alternatywę dla tak określonego substratu skargi. Wydaje się jednak, iż większe niebezpieczeństwo dla szybkiej i skutecznej egzekucji stwarzają inne sytuacje. Mowa tu o dopuszczalności skargi na taką czynność lub zaniechanie komornika, które jedynie potencjalnie mogą zagrozić prawom stron lub innych osób, o czym mowa w art. 767 § 2 *in fine* k.p.c., czy też panującej w dalszym ciągu omnipotencji skargi na te czynności komornika, które są rozumiane jako działanie (aktywność) tego organu egzekucyjnego.

BIBLIOGRAFIA

- Antkiewicz A., *Zmiany w postępowaniu egzekucyjnym w rządowym projekcie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego zawartym w druku nr 2678 Sejmu VII kadencji*, PPE 2015, nr 5.
- Antkiewicz A., *Zmiany w postępowaniu egzekucyjnym w świetle rządowej noweli Kodeksu postępowania cywilnego zawartej w druku nr 2678 Sejmu VII kadencji*, [w:] *Ku lepszemu prawu – dyskurs nauki i praktyki. Uwagi na tle ostatnich zmian legislacyjnych w zakresie prawa cywilnego i procedury cywilnej*, I. Kunicki, A. Antkiewicz (red.), Sopot 2015.
- Bagińska E., Prachomiuk J., [w:] R. Hauser, A. Wróbel, Z. Niewiadomski (red.), *Odpowiedzialność odszkodowawcza w administracji. System Prawa Administracyjnego*, Warszawa 2016.
- Bładowski B., *Dopuszczalność środków zaskarżenia w sprawach egzekucyjnych*, *Palestra* 2014, nr 5–6.
- Broniewicz W., *Dopuszczalność środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym ze względu na przedmiot zaskarżenia*, *PiP* 1997, nr 5.
- Bukowski T., *Rozstrzygnięcie o kosztach procesu cywilnego*, Warszawa 1971.
- Cioch P., Nowińska J., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2007.
- Cudak A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 730–1088*, A. Marciniak, K. Piasecki (red.), Warszawa 2015.
- Cudak A., *Skarga na czynności komornika*, Sopot 2015.
- Dalka S., *Podstawy postępowania cywilnego*, Sopot 1999.
- Demendecki T., *Tryb wnoszenia, forma i treść skargi na czynności komornika sądowego*, [w:] *Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, red. J. Miształ-Konecka, Sopot 2017.
- Dziewulska M., [w:] J. Świczekowski (red.), *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Ereciński T., [w:] J. Gudowski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego, Tom III. Środki zaskarżenia, cz. 1*, Warszawa 2013.
- Flaga-Gieruszyńska K., [w:] A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Gil I., [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Postępowanie cywilne, Meritum*, Warszawa 2017.

- Gołąb S., Wusatowski Z., *Kodeks postępowania cywilnego, część druga*, Kraków 1933.
- Jankowski J., [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Warszawa 2002.
- Julke G., *Skarga na czynności komornika po zmianach przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] A. Marciniak (red.), *Sądowe postępowanie egzekucyjne. Zasadnicze kierunki zmian z 2016 roku*, Sopot 2017.
- Kazimierczak K., [w:] A. Marciniak, M. Michalska-Marciniak (red.), *Metodyka pracy komornika sądowego*, Sopot 2015;
- Knypl Z., [w:] Z. Szczurek (red.), *Encyklopedia egzekucji sądowej*, Sopot 2002.
- Korzan K., *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986.
- Korzonek J., *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające – Komentarz. T. I*, Kraków 1934.
- Kowalkowski R., [w:] *Encyklopedia egzekucji sądowej*, Sopot 2002.
- Krakowiak M., *Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego*, PPE 2005, nr 1–6.
- Kunicki I., [w:] W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki (red.), *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016.
- Laskowska A., *Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej wskutek uwzględnienia skargi na przewlekłość postępowania egzekucyjnego*, PPE 2007, nr 9.
- Marczewicz O., [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 730–1217*, Warszawa 2017.
- Marciniak A., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, 2008.
- Marciniak A., *Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika*, PPE 2011, nr 6.
- Mądrzak H., *Czynności egzekucyjne (analiza pojęć)*, Zagadnienia egzekucji sądowej w Polsce 1994, nr 3.
- Michalska-Marciniak M., *Skarga o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego*, PPE 2007, nr 12.
- Olczak-Dąbrowska D., *Skarga na czynności komornika – efektywny instrument nadzoru judykacyjnego czy narzędzie blokowania egzekucji przez dłużników?*, Warszawa 2014.
- Olczak-Dąbrowska D., *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2016.
- Pietrzkowski H., *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005.
- Pietrzkowski H., *Skarga na czynności komornika po zmianach przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dokonanych w latach 2004-2015*, PPC 2016, nr 3.
- Pietrzkowski H., [w:] T. Erciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne* Warszawa 2016.
- Pytel A., *Moment ustalenia wysokości wynagrodzenia radcowskiego i adwokackiego w sprawie egzekucyjnej*, MoP 2017, nr 18.
- Różalska A., *Skarga na czynności komornika*, PES 1996, nr XVIII.
- Siedlecki W., *Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1975.
- Sorysz M., *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji KPC z 2.7.2004 r.*, MoP 2005, nr 2.
- Sorysz M., *Projektowane zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego – zagadnienia wybrane (Druk nr 2678 Sejmu VII kadencji). Głos w dyskusji*, PPE 2015, nr 2.
- Szczurek Z., *Propozycje zmian przepisów k.p.c. regulujących postępowanie zaskarżeniowe w egzekucji*, Problemy Egzekucji Sądowej 1997, nr XXV.
- Szczurek Z., *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Sopot 2005.
- Szczurek Z., [w:] Z. Szczurek (red.), *Egzekucja sądowa w Polsce*, Sopot 2007.
- Szczurek Z., *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Sopot 2013.

- Śladkowski M., *Skarga na czynności komornika w praktyce sądowej*, MoP 2014, nr 18.
- Świeboda Z., *Pojęcie i rodzaje czynności egzekucyjnych sądu*, Palestra 1976, nr 10.
- Telenga P., *Skarga na czynności komornika (zagadnienia wybrane związane z rozstrzygnianiem skargi przez sąd rejonowy)*, [w:] M. Michalska-Marciniak (red.), *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Sopot 2015.
- Uliasz M., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Uliasz M., [w:] J. Ignaczewski (red.), *Komentarz do spraw z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego*, Warszawa 2013.
- Wengerek E., *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1961.
- Wengerek E., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1978.
- Wengerek E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Warszawa 1994.
- Wilczyńska A., *Interes prawny i jego granice w postępowaniu cywilnym*, Palestra 2010, nr 9–10.
- Włodyka S., *Interes prawny jako przesłanka dopuszczalności zaskarżenia orzeczeń w procesie cywilnym*, NP 1963, nr 9.
- Zamojski Ł., *Skarga na czynność komornika sądowego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z 10.7.2015 r.*, MoP 2016, nr 21.
- Zawistowski D., [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Artykuły 730–1217*, Warszawa 2014.
- Zedler F., *Dopuszczalność skargi na czynności komornika*, Palestra 1987, nr 12.

SKARGA NA ZANIECHANIE PRZEZ KOMORNIKA DOKONANIA CZYNNOŚCI – WYBRANE UWAGI DE LEGE LATA I DE LEGE FERENDA

Streszczenie

Skarga na czynności komornika stanowi podstawowy środek zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym. Z art. 767 § 1 k.p.c. wynika, iż *de lege lata* przysługuje ona nie tylko na „czynności” komornika, lecz także na „zaniechanie” tego organu egzekucyjnego. Pod pojęciem czynności należy rozumieć także odmowę dokonania czynności przez komornika. Skarga nie przysługuje jednak w przypadku beczynności komornika. Beczynność rozumiana jest jako opieszałość i zaniedbanie komornika w realizacji obowiązków wynikających z art. 45a ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Prowadzi ona do przewlekłości postępowania egzekucyjnego.

De lege ferenda beczynność komornika nie powinna podlegać zaskarżeniu w drodze skargi z art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c. Tym samym dążenia do zrównania zakresu znaczeniowego pojęć „zaniechanie” oraz „beczynność” nie zasługują na aprobatę. Stanowisko to należy podtrzymać, mimo iż niejednokrotnie w ocenie wierzyciela skutki zaniechania i beczynności komornika są takie same. Z dużą ostrożnością należy też podejść do postulatów rezygnacji ze skargi na zaniechanie komornika. Efektywność egzekucji wspierają bowiem dokonane w ostatnim czasie zmiany ograniczające zakres dopuszczalności przedmiotowej tej skargi w odniesieniu do aktywnego, nie zaś pasywnego, zachowania komornika.

Słowa kluczowe: czynności komornika, zaniechanie, beczynność, egzekucja, nadzór judykacyjny, odmowa dokonania czynności

COMPLAINT ABOUT A BAILIFF'S OMISSION TO TAKE ACTION: SELECTED COMMENTS *DE LEGE LATA* AND *DE LEGE FERENDA*

Summary

The complaint on the bailiff's actions is a fundamental challenge in the enforcement proceedings. Pursuant to art. 767 paragraph 1 of the Civil Code Procedure. *De lege lata* is granted not only with regard to bailiffs actions, but also with regard to this enforcement body's omission to take an action. The term action should also be understood as a refusal to carry out actions by a bailiff. The complaint is not granted, however, in the case of the bailiff's inaction. Inaction is understood as an excessive delay and negligence of the bailiff in the fulfillment of obligations under Article 45a of the Act on Court Bailiffs and Enforcement. It leads to an excessive duration of the enforcement proceedings.

Bailiff's inaction *de lege ferenda* should not be challenged by complaint in relation to Art. 767 paragraph 1 sentence 2 of Civil Code Procedure. Thus, the pursuit of equating the scopes of meaning of the terms omission and inaction does not deserve approval. This attitude should be upheld, although sometimes the creditor believes the effects of the omission and inaction of the bailiff are the same. It is also very important that the postulates of resigning from the complaint on the bailiff's omission are treated with great caution. The effectiveness of enforcement is supported by the recently introduced changes limiting the scope of the subject-matter admissibility of the complaint in relation to active, not passive, bailiff's behaviour.

Keywords: bailiff's actions, omission, inaction, judicial supervision, refusal to perform actions

Cytuj jako:

Derlatka J., *Skarga na zaniechanie przez komornika dokonania czynności – wybrane uwagi de lege lata i de lege ferenda*, „Ius Novum” 2018 (Vol. 12) nr 1, s. 61–81. DOI: 10.26399/iusnovum.v12.1.2018.04/j.derlatka

Cite as:

Derlatka, J. (2018) 'Complaint on a bailiff's omission to take action: selected comments *de lege lata* and *de lege ferenda*'. *Ius Novum* (Vol. 12) 1, 61–81. DOI: 10.26399/iusnovum.v12.1.2018.04/j.derlatka